

Опис навчальної дисципліни. Латинська мова й сьогодні залишається важливим джерелом формування міжнародної наукової термінології та номенклатур. Значна кількість латинських термінів, афоризмів і висловів увійшла до сучасних мов у вигляді прямих запозичень або мовних калюк, зберігаючи свою актуальність у науковому й професійному спілкуванні. Вивчення основ латинської мови дає студентам можливість усвідомлено сприймати міжнародну термінологію, аналізувати структуру термінів і правильно використовувати їх у фаховій діяльності. Особливе значення курс має для формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців через опанування латинської біологічної терміносистеми та її основних підсистем: біологічної, зоологічної, гідроботанічної й хімічної. Водночас вивчення латини сприяє розширенню лінгвістичного світогляду студентів, підвищенню рівня мовної культури та ознайомленню з історико-культурною спадщиною античного світу, що справила вагомий вплив на розвиток європейської науки й освіти.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>Н5 - Водні біоресурси та аквакультура</i>	
Освітня програма	<i>«Водні біоресурси та аквакультура»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова / вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проєкт / робота (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	II	II
Семестр	4	4
Лекційні заняття	15 год.	2 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	75 год.	118 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	2 год.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – ознайомити студентів із основами латинської мови, допомогти набути практичних умінь та навичок перекладу латинських текстів та використання латиномовної термінології у навчальній, науковій та виробничій діяльності. Оволодіння студентами основами латинської мови надасть їм можливість читати і перекладати латинські тексти, відкриє доступ до вільного і свідомого сприйняття міжнародної наукової термінології.

Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни

ОК 6 Українська мова (за професійним спрямуванням),

ОК 7 Історія Української державності,

ОК 10 Філософія,

ОК 12 Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки,
 ОК 13 Вступ до спеціальності,
 ОК 27 Лідерство та адміністрування,
 ОК 28 Правове регулювання рибництва

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;

ЗК 9. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-3. Знати іноземну мову, зокрема вільно спілкуватися усно і письмово з професійних питань.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Фонетика. Вступ до морфології.														
Тема 1. Історія розвитку латинської мови та її роль у формуванні міжнародної наукової термінології.	1	7		2			5	12	2	-	-	-	-	10
Тема 2. Фонетична система латинської мови.	2	9	2	2			5	10	-	-	-	-	-	10
Тема 3. Довгі та короткі склади наголос.	3	7		2			5	10	-	-	-	-	-	10
Тема 4. Частини мови. Іменник.	4	9	2	2			5	10	-	-	-	-	-	10
Тема 5. Іменники I –II відміни.	5	7		2			5	10	-	-	-	-	-	10
Тема 6. Прикметник. Узгодження прикметників з іменниками.	6	9	2	2			5	10	-	-	-	-	-	10

Тема 7. Біологічна систематика. Біномінальні назви.		7		2			5	10	-	-	-	-	10
Тема 8. III відміна іменників.		8	1	2			5	10	-	-	-	-	10
Тема 9. Прикметники III відміни.		8	1	2			5	10	-	-	-	-	10
Разом за модулем 1		71	8	18			45	92	2	-	-	-	90
Змістовий модуль 2. <i>Морфологія. Біологічна систематика.</i>													
Тема 1. IV та V відміна іменників.	13	8	1	2			5	5	-	-	-	-	5
Тема 2. Триномінальні та складені назви рослин і тварин.		9	2	2			5	5	-	-	-	-	5
Тема 3. Уніномінальні назви.		8	1	2			5	5	-	-	-	-	5
Тема 4. Числівник.	14	8	1	2			5	4	-	-	-	-	4
Тема 5. Загальні відомості про словотвір. Складання основ.		8	1	2			5	4	-	-	-	-	4
Тема 6. Продуктивні суфікси та префікси в біологічній термінології.		8	1	2			5	5	-	-	-	-	5
Разом за модулем 2		49	7	12	-	-	30	28	-	-	-	-	28
Усього годин		120	15	30	-	-	75	120	2	-	-	-	118

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фонетична система латинської мови.	2
2	Частини мови. Іменник.	2
3	Прикметник. Узгодження прикметників з іменниками.	2
4	III відміна іменників. Прикметники III відміни.	2
5	IV та V відміна іменників.	1
6	Триномінальні та складені назви рослин і тварин.	2
7	Уніномінальні назви. Числівник.	2
8	Загальні відомості про словотвір. Складання основ. Продуктивні суфікси та префікси в біологічній термінології.	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку латинської мови та її роль у формуванні міжнародної наукової термінології.	2
2.	Латинський алфавіт. Класифікація звуків.	2
3.	Довгі та короткі склади. Наголос.	2
4.	Частини мови. Іменник.	2
5.	Іменники I –II відміни.	2
6.	Прикметник. Узгодження прикметників з іменниками.	2
7.	Біологічна систематика. Латинські назви біологічних видів.	2
8.	III відміна іменників.	2
9.	Прикметники III відміни. Gaudeamus	2
10.	IV та V відміна іменників.	2
11.	Складені та тринімінальні назви.	2
12.	Уніномінальні назви. Числівник.	2
13.	Загальні відомості про словотвір. Складання основ. Префіксація та суфіксація в біологічній термінології.	2
14.	Загальні відомості про дієслово. Граматичний порядок слів у латинському реченні.	2
15.	Латинські вислови. Лексичний мінімум.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія становлення латинської мови та її значення на міжнародній арені	5
2.	Особливості вимови латинських, а також термінів грецького походження.	5
3.	Особливості наголошення термінів.	5
4.	Загальні відомості про таксономічні категорії і таксони. Систематика, класифікація, таксономія	5
5.	Лексичний мінімум – латинські терміни I відміни	5
6.	Лексичний мінімум – латинські терміни II відміни	5
7.	Особливості відмінювання іменників III відміни	5
8.	Лексичний мінімум – латинські терміни III відміни	5
9.	Ступені порівняння прикметників	5
10.	Загальні відомості про словотвір. Складання основ.	5
11.	Суфіксація. Префіксація.	5
12.	Лексичний мінімум – латинські терміни IV-V відмін	5
13.	Числівник.	5
14.	Студентський гімн «Gaudeamus»	5
15.	Фразеологічний мінімум – 100 сентенцій. Лексичний мінімум	5

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт, проєктів.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму;
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Фонетика. Вступ до морфології.		
Практична робота 1. <i>Історія розвитку латинської мови та її роль у формуванні міжнародної наукової термінології.</i>	ПРН 3, а також знати як користуватися базовими термінологічними словниками та довідниками з біології.	5
Практична робота 2. <i>Латинський алфавіт. Класифікація звуків.</i>	ПРН 3, а також знати основні фонетичні особливості латинської мови, грамотно і правильно читати	5
Практична робота 3. <i>Довгі та короткі склади. Наголос.</i>	ПРН 3, а також знати критерії визначення довготи та короткості другого складу з кінця слова (за природою та за положенням), закони латинського наголосу	5
Практична робота 4. <i>Частини мови. Іменник.</i>	ПРН 3, а також знати частини мови та їх роль у реченні; граматичні категорії латинського іменника та словникові форми усіх відмін.	5
Практична робота 5. <i>Іменники I–II відміни.</i>	ПРН 3, а також знати розподіл іменників I–II відмін за родами (жіночий для I відміни; чоловічий та середній для II	5

	відміни) та винятки з правил про рід, словникову форму латинських іменників цих відмін	
Практична робота 6. <i>Прикметник. Узгодження прикметників з іменниками.</i>	ПРН 3, а також знати граматичні категорії латинського прикметника (рід, число, відмінок) та їх поділ на дві класифікаційні групи (I–II та III відміни).	5
Практична робота 7. <i>Біологічна систематика. Латинські назви біологічних видів.</i>	ПРН 3, а також знати ієрархічну структуру та латинські назви основних таксономічних категорій (царство, тип, клас, ряд, родина, рід, вид).	5
Практична робота 8. <i>III відміна іменників.</i>	ПРН 3, а також знати поділ латинських іменників III відміни на типи відмінювання.	5
Практична робота 9. <i>Прикметники III відміни.</i>	ПРН 3, а також знати поділ латинських прикметників III відміни на три групи (трьох, двох та одного закінчення) та їхні словникові форми, особливості відмінкових закінчень прикметників III відміни в однині та множині (голосний тип відмінювання).	5
Самостійна робота 1. <i>Вивчення Gaudeamus</i>	ПРН 3, а також знати походження культу стародавньої пісні	25
Модульна контрольна робота 1.	ПРН 3, а також знати фонетичну та морфологічну систему мови	30
Разом за модулем 1		100
Модуль 2. Морфологія. Біологічна систематика.		
Практична робота 1. <i>IV та V відміна іменників.</i>	ПРН 3, а також закінчення називного (<i>Nominativus</i>) та родового (<i>Genitivus</i>) відмінків однини для іменників IV та V відмін, уміти утворювати словосполучення.	9
Практична робота 2. <i>Триномінальні та складені назви рослин і тварин.</i>	ПРН 3, а також знати правила та структуру побудови триномінальних (трислівних) назв для позначення підвидів (<i>subspecies</i>) у зоономенклатурі та різновидів/форм у ботанічній номенклатурі.	9
Практична робота 3. <i>Уніномінальні назви. Числівник.</i>	ПРН 3, а також знати принципи утворення та написання уніномінальних назв для вищих таксонів (ряд, родина, підродина, рід); основні суфікси, що використовуються для формування назв родин та	9

	підродин у зоології та іхтіології (зокрема <i>-idae, -inae</i>); систему латинських числівників (кількісних, порядкових, розділових).	
Практична робота 4. <i>Загальні відомості про словотвір. Складання основ.</i>	ПРН 3, а також знати способи утворення складних біологічних термінів шляхом складання основ (композиція)	9
Практична робота 5. <i>Загальні відомості про дієслово. Граматичний порядок слів у латинському реченні.</i>	ПРН 3, а також знати основні граматичні категорії латинського дієслова та його словникову форму; структуру та правила побудови простого латинського речення (порядок слів).	9
Практична робота 6. <i>Латинські вислови. Лексичний мінімум.</i>	ПРН 3, а також знати загальнонаукові латинські крилаті вислови, афоризми та професійні сентенції; обов'язковий термінологічний лексичний мінімум (іхтіологічні, гідробіологічні та загальнобіологічні назви); способи скорочення латинських назв у наукових публікаціях (наприклад, <i>sp., spp., subsp.</i>).	25
Модульна контрольна робота 2.	Морфологія та біологічна систематика латинської мови	30
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота	(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70	
Екзамен/залік		30
Разом за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	
Курсовий проєкт/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	<i>НАПРИКЛАД:</i> роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
--	--

Політика щодо академічної доброчесності:	<i>НАПРИКЛАД:</i> списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	<i>НАПРИКЛАД:</i> відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=880>);
- покликання на цифрові освітні ресурси;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Балалаєва, О. Ю., Вакулик, І. І. Латинська мова та основи біологічної систематики: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Київ: Фітосоціоцентр, 2013. 324 с.

2. Балалаєва, О. Ю., Вакулик, І. І. Латинська мова та основи біологічної термінології: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2014. 375 с.

3. Балалаєва, О. Ю., Вакулик, І. І. Латинська мова: довідник для студентів спеціальності «Водні біоресурси та аквакультура». Київ: Видавництво Українського фітосоціологічного центру, 2012. 228 с.

4. Вакулик, І. І. «Гаудеамус» від джерел походження до культу. Міжнародний філологічний часопис. 2020. 11(2).
<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/issue/view/596>

5. Вакулик, І. І. Давньогрецька та латинська мови як джерело сучасної наукової термінології: монографія. Вид. 2-е, доповн. Київ: НУБіП України, 2014. 296 с.

6. Вакулик, І. І. Латинська мова: шляхи проникнення у нові західноєвропейські мови. Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: філологічні науки. 2016. № 257.
<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Filol/article/view/11178/9791>

7. Вакулик, І. І. Лінгвістичні аспекти наукової комунікації у синхронії та діахронії. Київ: КПСервіс, 2015. 280 с.

8. Вакулик, І. І. Наукова термінологія як фактор формування наукової компетенції. Sciencerise. РС «Technology center». 2016.9.(1).

9. Латинська мова з основами іхтіологічної термінології: навчальний посібник для студентів спеціальності «Водні біоресурси та аквакультура». Київ: ЦП «Компринт», 2017. 619 с.

10. Латинські словникові уроки на Інтернет Поліглоті. Режим доступу: <http://www.internetpolyglot.com/ukrainian/lessons-ln-uk>

11. Ревак, Н. Г., Сулим, В. Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 240 с.

12. Ухаль, М. М. Латинська мова: підручник. Ужгород: Говерла, 2017. 319 с.

13. Шаманова, Н. Є. Латинська мова: навчальний посібник з вивчення дисципліни. Миколаїв: НУК, 2021. 141 с.

14. Shevchenko, Y., Lysenko, L., Horina, O., Postoiuk, N., & Vakulyk, I. *Psychological Aspects of The Concept of Longlife Learning: Motivation Vectors. International Journal of Basic and Applied Sciences*, 2025, 14(3), 17- 25. <https://doi.org/10.14419/fnjvy221>.
15. Vakulyk, I. *Code in the context of lexicographic fixation of the terms. International Journal of Philology*. 2021. 25(3). 72–76. <https://doi.org/10.31548/philolog2021.03.072>.
16. Vakulyk, I. *Minimal effort: The key to effective learning and goal attainment. Humanities Studios: Pedagogy, Psychology, Philosophy*, 2025. 13(1), 70-82.
17. Vakulyk, I. *Working on terminology and professional vocabulary. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Філологічні науки» / Редкол.: С. М. Ніколаєнко, (відп. ред) та ін. 2016. Вип. 245. С. 303-307.*